

Sygn. akt II KK 71/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **A. K. (dawniej: M.)**

skazanego za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

na posiedzeniu w dniu 27 maja 2020 r.

kasacji obrońcy skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 6 lipca 2018 r., sygn. akt V Ka (...), zmieniającego w części wyrok Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 20 lipca 2017 r., sygn. akt VI K (...)

1. uchyla zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 6 lipca 2018 r. oraz zmieniony nim wyrok Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 20 lipca 2017 r. w części dotyczącej skazania A. K. za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. (pkt 4) i na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. umarza postępowanie w tej części,

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz A. K. kwotę 720,-zł (siedemset dwadzieścia złotych), tytułem kosztów poniesionych w związku z ustanowieniem obrońcy w niniejszej sprawie,

3. zarządza zwrot na rzecz skazanego wniesionej przez niego opłaty w kwocie 450,-zł (czterysta pięćdziesiąt złotych),

4. obciąża Skarb Państwa kosztami procesu w części w jakiej został on umorzony oraz wydatkami związanymi z rozpoznaniem kasacji.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 lipca 2017 r., sygn. akt VI K (...), Sąd Rejonowy w Ł. uznał oskarżonego A. K. (dawniej: M.) winnego popełnienia pięciu z sześciu zarzucanych mu czynów, w tym, w punkcie 4 sentencji wyroku, czynu z art. 278 § 1 i 5 k.k. w zw. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., polegającego na tym, że w dniu 21 grudnia 2007 r., w Ł., dokonał kradzieży portfela z zawartością dowodu osobistego, kart bankomatowych i innych dokumentów na szkodę S. M. i za ten czyn wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Sąd uniewinnił ponadto oskarżonego od dokonania siódmego zarzucanego mu czynu, kwalifikowanego z art. 190 § 1 k.k.

W orzeczeniu tym zawarto także rozstrzygnięcie o karze łącznej i obowiązku zwrotu przez oskarżonego na rzecz oskarżycieli posiłkowych S. M., W. M. i M. M. kosztów zastępstwa procesowego w kwotach po 2.604,-zł, zaś na rzecz oskarżyciela posiłkowego „P.” Sp. z o.o. kwoty 2.772,-zł. Sąd zasądził ponadto od A. K. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1.056,58zł tytułem zwrotu kosztów sądowych, w tym opłaty w kwocie 300,-zł.

Od powyższego wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonego, zaskarżając wyrok w zakresie każdego z przypisanych oskarżonemu czynów i zarzucając mu szereg naruszeń przepisów postępowania, mających wpływ na treść wyroku, m.in. art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. i art. 5 § 2 k.p.k.

W zakresie czynu przypisanego skazanemu w pkt 4 sentencji wyroku obrońca zarzucił orzeczeniu:

1. naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść wyroku, tj. art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, znajdującej swoje odbicie w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku, polegającej na:
 - bezzasadnej odmowie przyznania waloru wiarygodności wyjaśnieniom oskarżonego, który konsekwentnie wskazywał, że nie chodził ze swoim teściem na zakupy, nie dokonał kradzieży jego portfela wraz z jego zawartością, natomiast oświadczenie, w którym przyznał się do popełnienia ww. czynu podpisał pod presją swojej teściowej, oraz
 - bezzasadnym przydaniu waloru wiarygodności zeznaniom S. M., W. M. oraz M. M., pomimo występujących w nich rozbieżności w zakresie podawanych okoliczności związanych z wykryciem przez nich kradzieży portfela,
2. błędu w ustaleniach faktycznych, polegającego na bezzasadnym przyjęciu, że pokrzywdzonemu zwrócono jedynie dokumenty, podczas gdy z zeznań W. M. oraz M. M. wynikało, że w kopercie znajdowały się również karty bankomatowe,
3. naruszenia przepisów prawa materialnego, w postaci art. 278 § 1 i 5 k.p.c. w zw. z art. 275 § 1 k.p.k. w zw. z art. 11 § 2 k.p.k. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na bezzasadnym przyjęciu, że zwrot pokrzywdzonemu zawartości zabranego mu portfela, świadczyć miał o woli postąpienia z ww. przedmiotami jak właściciel, podczas gdy ww. okoliczność świadczyła wręcz przeciwnie o braku zamiaru przywłaszczenia przez sprawcę zawartości przedmiotowego portfela, co z kolei dekompletowałoby zespół znamion przypisanego oskarżonemu przestępstwa.

Ponadto obrońca zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w całości w zakresie postanowienia w przedmiocie kosztów postępowania, podnosząc zarzut naruszenia art. 630 k.p.k., polegającego na jego niewłaściwym zastosowaniu poprzez nie zasądzenie na rzecz oskarżonego od Skarbu Państwa kosztów obrony w części

uniewinniającej go od zarzutu popełnienia przestępstwa groźby karalnej, zasądzenie od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej W. M. pełnego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, pomimo tego, że w zakresie jednego z dwóch czynów zarzuconych oskarżonemu, w zakresie których przysługiwał jej status pokrzywdzonej, oskarżony został uniewinniony i wydatki związane z oskarżeniem w tym zakresie powinien ponieść Skarb Państwa oraz bezzasadnego obciążenia oskarżonego kosztami sądowymi w całości, pomimo tego że wydatki obrony w części uniewinniającej go od zarzutu popełnienia przestępstwa groźby karalnej powinien ponieść Skarb Państwa.

Z ostrożności procesowej obrońca podniósł również zarzut rażącej niewspółmierności kary.

W konkluzji apelacji obrońca A. K. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od wszystkich przypisanych mu w nim czynów oraz o zasądzenie na jego rzecz pełnych kosztów obrony za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Ł., jako sądowi pierwszej instancji, do ponownego rozpoznania. W przypadku zaś nieuwzględnienia apelacji, w zakresie zażalenia na rozstrzygnięcie o kosztach, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i obciążenie Skarbu Państwa wydatkami związanymi z oskarżeniem w części, w której oskarżony został uniewinniony od zarzutu groźby karalnej.

Wyrokiem z dnia 6 lipca 2018 r., sygn. akt V Ka (...), Sąd Okręgowy w Ł. zmienił zaskarżony wyrok w części, w tym w zakresie czynu przypisanego skazanemu w pkt 4 sentencji wyroku, wskazał iż czyn ten został popełniony dnia 23 grudnia 2007 r., z jego opisu wyeliminował stwierdzenie, że zaborowi w celu przywłaszczenia podlegały karty bankomatowe, zaś z podstawy prawnej skazania wyeliminował art. 278 § 5 k.k. Ponadto Sąd Okręgowy obniżył wymiar orzeczonej kary łącznej oraz obniżył zasądzoną od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej W. M. kwotę z tytułu kosztów zastępstwa procesowego do wysokości 1.302,-zł. W pozostałym zakresie Sąd utrzymał zaskarżony wyrok w mocy, jak też zasądził od skazanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 300,-zł tytułem opłaty za obie instancje oraz kwotę 1.877,39zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych przez Skarb Państwa w postępowaniu przed sądem I i II instancji.

Kasację od wyroku Sądu Okręgowego, w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Ł. w zakresie skazania A. K. za czyn przypisany mu w pkt 4 ww. wyroku, a w konsekwencji również w zakresie rozstrzygnięcia o orzeczonej wobec skazanego karze łącznej oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, wywiódł obrońca skazanego, który zarzucił mu:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 5 § 2 k.p.k., stanowiące tzw. bezwzględną przyczynę odwoławczą, polegające na utrzymaniu w mocy zaskarżonego apelacją wyroku Sądu *a quo*, w zakresie skazującym oskarżonego za czyn przypisany mu w pkt 4 sentencji wyroku, pomimo dokonanej zaskarżonym wyrokiem zmiany opisu i kwalifikacji prawnej czynu, skutkujących koniecznością umorzenia postępowania w jego przedmiocie ze względu na upływ okresu jego przedawnienia, ze względu na to, że:
 - brak było możliwości dokonania jakichkolwiek miarodajnych ustaleń faktycznych w przedmiocie wartości portfela, mającego stanowić przedmiot czynu zabronionego z art. 278 § 1 k.k., w związku z czym zgodnie z zasadą *in dubio pro reo*, nie było możliwości przyjęcia w sposób niekorzystny dla oskarżonego, aby przekroczyła ona w chwili popełnienia czynu graniczną kwotę 250,-zł, wobec czego zarzucony oskarżonemu w tym zakresie czyn powinien być zostać zakwalifikowany jako wykroczenie z art 119 § 1 k.w., którego termin przedawnienia upłynął z dniem 23 grudnia 2008 r.,
 - zarzucony oskarżonemu czyn zabroniony w zakresie kradzieży dowodu osobistego (art. 275 § 1 k.k.), podlegał 5-letniemu okresowi przedawnienia, który upłynął z dniem 23 grudnia 2012 r.,
2. w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za obie instancje - naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść przedmiotowych rozstrzygnięć w postaci:
 - art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 630 k.p.k., poprzez niewłaściwe rozpoznanie podniesionego w apelacji zarzutu dotyczącego rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania za pierwszą instancję i dokonanie zmiany zaskarżonego apelacją wyroku Sądu *a quo* jedynie poprzez obniżenie zasądzonej od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej W.

M. kwoty kosztów zastępstwa adwokackiego, bez jednoczesnego zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego poniesionych przez niego kosztów obrony, przysługujących mu w części uniewinniającej go od zarzutu gróźb karalnych,

- art. 626 § 1 k.p.k. poprzez zasądzenie przez Sąd *ad quem* od oskarżonego opłaty i zwrotu wydatków za obie instancje, pomimo jednoczesnego utrzymania w mocy pkt 15 wyroku Sądu *a quo*, zasądzającego od oskarżonego kwotę 1.056,58zł tytułem zwrotu kosztów sądowych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, co skutkowało ponownym obciążeniem oskarżonego w tym zakresie już raz zasądzonymi od niego kosztami za ww. postępowanie.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Ł. w zakresie czynu przypisanego oskarżonemu w pkt. 4 wyroku sądu pierwszej instancji oraz o umorzenie postępowania w tym zakresie, a ponadto o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie rozstrzygnięć o karze łącznej i kosztach postępowania za obie instancje oraz przekazanie w tym zakresie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w Ł. wniósł o jej uwzględnienie, uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Ł. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja obrońcy skazanego jest oczywiście zasadna w stopniu wymaganym przez art. 535 § 5 k.p.k.

W przedmiotowej sprawie kwestię zasadniczą stanowi dokonana przez Sąd Odwoławczy zmiana w zakresie czynu przypisanego skazanemu w pkt 4 sentencji wyroku Sądu Rejonowego, tj. czynu zakwalifikowanego przez ten Sąd z art. 278 § 1 i 5 k.k. w zw. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. O ile bowiem do przedawnienia tak przypisanego A. K. czynu, zagrożonego karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, doszłoby w dniu 21 grudnia 2027 r., o tyle wyeliminowanie przez Sąd Okręgowy z opisu czynu stwierdzenia, że zaborowi w celu przywłaszczenia podlegały karty bankomatowe i co za tym idzie

wyeliminowanie z podstawy prawnej skazania art. 278 § 5 k.k., zasadniczo zmieniło sytuację, a ramy przedawnienia karalności prawomocnie przypisanego skazanemu przestępstwa zaczął wyznaczać czyn kwalifikowany z art. 275 § 1 k.k., zagrożony karą grzywny, ograniczania wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Stosownie do treści art. 101 § 1 pkt 4 k.k., karalność występku z art. 275 § 1 k.k. ustaje z upływem 5 lat od czasu jego popełnienia. Okres przedawnienia tego czynu rozpoczął zatem swój bieg w dniu 23.12.2007 r., tj. w ustalonej przez Sąd Odwoławczy dacie czynu, i zakończył się w dniu 23.12.2012 r. Na gruncie przedmiotowej sprawy rozważenia wymagało zatem, czy okres ten uległ wydłużeniu w oparciu o art. 102 k.k. W tym zaś zakresie należy wziąć pod uwagę chronologię podejmowanych czynności procesowych. Postępowanie przygotowawcze dotyczące omawianego czynu, zakwalifikowanego z art. 278 § 1 i 5 k.k. i art. 275 § 1kk w zw. z art. 11 § 2 k.k., toczyło się w okresie od dnia 23.12.2007 r. do dnia 27.12.2007 r., tj. do dnia umorzenia dochodzenia wobec niewykrycia sprawcy i wpisania sprawy do rejestru przestępstw (k. 162 akt sprawy VI K (...)). Postępowanie to we wskazanym okresie toczyło się zatem w fazie *in rem*. Na mocy postanowienia z dnia 15.07.2014 r. umorzone dochodzenie podjęto na nowo, a następnie, w dniu 24.07.2014 r., połączono z postępowaniem toczącym się w sprawie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, złożonych m.in. przez M. B. i W. M. (k. 166 i 167 akt sprawy VI K (...)). Do wydania postanowienia w przedmiocie postawienia zarzutów A. K. doszło w dniu 07.07.2014 r., przy czym zarzuty te, obejmujące także czyn z art. 278 § 1 i 5 k.k. w zw. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., przedstawiono skazanemu w dniu 25.07.2014 r. (k. 137a-137b, 169 akt sprawy VI K 1517/14). Dopiero wówczas doszło zatem do przekształcenia postępowania w fazę *in personam*.

Stwierdzić zatem należy, że w okresie pięcioletniego terminu biegu przedawnienia nie doszło do przekształcenia toczącego się postępowania w fazę *in personam*, co stanowi, zgodnie z treścią art. 102 k.k., warunek wydłużenia okresów określonych w art. 101 § 1 k.k. A zatem, w przedmiotowej sprawie przedawnienie karalności omawianego czynu nastąpiło w dniu 23.12.2012 r.

Sąd Okręgowy nie dostrzegł tego faktu, jak również tego, że zabór mienia w postaci portfela z zawartością dokumentów nie będących kartami uprawniającymi

do podjęcia pieniędzy z bankomatu, przedstawia wartość wykroczeniową, co do którego to czynu przedawnienie nastąpiło w dniu 23.12.2008 r.

Autor kasacji trafnie zatem wywodzi, że zaskarżone orzeczenie Sądu Odwoławczego dotknięte jest uchybieniem stanowiącym bezwzględną przesłankę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.

W związku z powyższym, zasadny jest wniosek autora kasacji o wydanie, jako orzeczenia następczego po uchyleniu wyroku, rozstrzygnięcia o umorzeniu postępowania, jako że karalność czynu, który prawomocnie przypisano A. K., ustała.

Odnosząc się zaś do zarzutów obrońcy skazanego dotyczących rozstrzygnięć o kosztach postępowania należy przypomnieć, że podniesione w kasacji zarzuty muszą mieć charakter kasacyjny, co oznacza, że powinny wskazywać na uchybienia wymienione w art. 439 k.p.k. lub na inne rażące naruszenia prawa, które mogły mieć istotny wpływ na treść wyroku sądu odwoławczego. Muszą one także dotyczyć rozstrzygnięć o charakterze ostatecznym (art. 519 k.p.k.). Należy zatem uznać, że zarzuty obrońcy w tym zakresie nie mają charakteru zarzutów kasacyjnych, a postanowienie Sądu Odwoławczego w przedmiocie kosztów postępowania winno w pierwszej kolejności zostać zaskarżone w trybie art. 426 § 2 k.p.k. Droga skazanego do dochodzenia zwrotu kosztów poniesionych w związku z ustanowieniem obrońcy w postępowaniu karnym w związku z jego częściowym uniewinnieniem również pozostaje otwarta w drodze złożenia wniosku w trybie art. 626 § 2 k.p.k.

W odniesieniu zaś do wniosku skarżącego w przedmiocie uchylenia wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi do ponownego rozpoznania w zakresie wymierzonej kary łącznej pozbawienia wolności, należy wskazać, że uwzględnienie kasacji w części, w jakiej odnosi się ona do przedawnienia karalności przypisanego skazanemu czynu, pociągnęło za sobą „upadek rozstrzygnięcia” w przedmiocie kary łącznej z mocy prawa, a co za tym idzie, nie wystąpiła potrzeba uchylenia wyroku Sądu Okręgowego w tym zakresie.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

Wobec uwzględnienia skargi w części w jakiej postawione w niej zarzuty były możliwe do rozpoznania w postępowaniu kasacyjnym, skazanego zwolniono od

ponoszenia kosztów postępowania kasacyjnego, zasądzone na jego rzecz koszty ustanowienia obrońcy w tym postępowaniu stosownie do treści § 11 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800) oraz zarządzono zwrot na jego rzecz wniesionej w sprawie opłaty.

Po zwrocie akt z Sądu Najwyższego, Sąd Rejonowy winien z urzędu lub na wniosek obrońcy skazanego rozpoznać sprawę w zakresie wyroku łącznego oraz podniesionych przez obronę zagadnień związanych z prawidłowym rozstrzygnięciem o kosztach procesu.